

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 27ης Νοεμβρίου 2019¹

Υπόθεση C-640/18

**Wagram Invest SA
κατά
État belge**

[αίτηση του Cour d'appel de Mons (εφετείου της Μονς, Βέλγιο)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Τέταρτη οδηγία 78/660/ΕΟΚ – Ετήσιοι λογαριασμοί εταιριών ορισμένων μορφών – Αρχή της πραγματικής εικόνας – Άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5 – Αγορά χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού από ανώνυμη εταιρία – Εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους και εγγραφή της τιμής κτήσεως του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού στο ενεργητικό του ισολογισμού μετά από αφαίρεση της προεξοφλήσεως – Υποχρέωση παροχής πρόσθετων πληροφοριών – Παρέκκλιση από διάταξη της οδηγίας σε “εξαιρετικές περιπτώσεις”»

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά αίτηση προδικαστικής απόφασεως υποβληθείσα από το cour d'appel de Mons (εφετείο της Μονς, Βέλγιο) σχετικά με την ερμηνεία της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ² (στο εξής: οδηγία 78/660) περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών.
2. Με την εν λόγω αίτηση προδικαστικής απόφασεως ζητείται, κατ' ουσίαν, να εξακριβωθεί η συμβατότητα με την αρχή της πραγματικής εικόνας, που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 78/660³, υπό το πρίσμα άλλων διατάξεων της ίδιας οδηγίας, μιας μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε για τη λογιστική καταχώριση αγορών μετοχών από την εταιρία Wagram Invest SA.
3. Η υπόθεση αυτή, η οποία αφορά μια φορολογικής φύσεως διαφορά μεταξύ της Wagram Invest και των βελγικών φορολογικών αρχών, θα δώσει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποσαφηνίσει για μία ακόμη φορά το περιεχόμενο της αρχής της πραγματικής εικόνας των ετήσιων λογαριασμών η οποία συνιστά τον πρωταρχικό σκοπό των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τους λογαριασμούς και τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων⁴. Το Δικαστήριο καλείται επίσης να

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² Τέταρτη οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζόμενη στο [άρθρο 50, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΣΛΕΕ], περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17). Η οδηγία 78/660, η οποία έχει εφαρμογή κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών στην υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, καταργήθηκε από την οδηγία 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και συναφείς εκθέσεις επιχειρήσεων ορισμένων μορφών, την τροποποίηση της οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 182, σ. 19).

³ Οι διατάξεις αυτές επαναλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 2013/34.

⁴ Βλ. σημείο 45 των παρουσών προτάσεων.

διευκρινίσει τη σχέση μεταξύ, αφενός, της υποχρέωσης παροχής πρόσθετων πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660 και, αφετέρου, της δυνατότητας, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, παρεκκλίσεως από διάταξη της ίδιας οδηγίας, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής.

I. Νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

4. Κατά το άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 78/660:

«3. Οι ετήσιοι λογαριασμοί πρέπει να δίδουν την πραγματική εικόνα του ενεργητικού και παθητικού, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας.

4. Όπου η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας δεν αρκεί για την διαμόρφωση της πραγματικής εικόνας σύμφωνα με την έννοια της παραγράφου 3, πρέπει να παρέχονται πρόσθετες πληροφορίες.

5. Όπου σε εξαιρετικές περιπτώσεις η εφαρμογή μιας διατάξεως της οδηγίας έρχεται σε σύγκρουση με την υποχρέωση της παραγράφου 3, επιβάλλεται η παρέκκλιση από την διάταξη αυτή προκειμένου να αποδοθεί η πραγματική εικόνα κατά την έννοια της παραγράφου 3. Κάθε τέτοια παρέκκλιση πρέπει να αναφέρεται στο παράρτημα και να δικαιολογείται επαρκώς. Πρέπει να παρατίθενται οι επιδράσεις της στο ενεργητικό και παθητικό, την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα. Τα Κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν τις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις και να θεσπίσουν τους σχετικούς κανόνες εξαιρέσεως.»

5. Το άρθρο 31, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/660 ορίζει τα εξής:

«Τα Κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα ποσά που εμφανίζονται στους ετήσιους λογαριασμούς προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποτιμηθεί σύμφωνα με τις κατωτέρω γενικές αρχές:

[...]

γ) Η αποτίμηση πρέπει να γίνεται με σύνεση [...].»

6. Κατά το άρθρο 32 της οδηγίας 78/660:

«Τα στοιχεία που εμφανίζονται στους ετήσιους λογαριασμούς θα αποτιμώνται σύμφωνα με τα άρθρα 34 μέχρι 42, τα οποία βασίζονται στη μέθοδο της τιμής κτήσεως ή του κόστους παραγωγής.»

7. Το άρθρο 35 της οδηγίας 78/660 προβλέπει τα εξής:

«1. α) Τα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στην τιμή κτήσεως ή στο κόστος κατασκευής με τις παρακάτω β) και γ) εξαιρέσεις.

[...]

2. Τιμή κτήσεως είναι το άθροισμα της τιμής αγοράς και των παρεπομένων εξόδων.

[...]»

B. Το βελγικό δίκαιο

8. Το άρθρο 24 του *arrêté royal du 30 janvier 2001 portant exécution du code des sociétés*⁵ (βασιλικού διατάγματος της 30ής Ιανουαρίου 2001 για την εφαρμογή του κώδικα εταιριών, στο εξής: βασιλικό διάταγμα) ορίζει, στο πρώτο του εδάφιο, ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί πρέπει να δίνουν την πραγματική εικόνα των περιουσιακών στοιχείων, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας και, στο δεύτερό του εδάφιο, ότι, αν η εφαρμογή των διατάξεων του διατάγματος αυτού δεν αρκεί για την τήρηση αυτής της προϋποθέσεως, σε παράρτημα πρέπει να παρέχονται πρόσθετες πληροφορίες.

9. Το άρθρο 29, πρώτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος ορίζει ότι, όταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις η εφαρμογή των κανόνων αποτιμήσεως δεν οδηγεί στην τήρηση του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, επιβάλλεται παρέκκλιση από τους κανόνες αποτίμησης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου αυτού.

10. Κατά το άρθρο 35 του εν λόγω βασιλικού διατάγματος, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των άρθρων 29, 67 και 77, τα στοιχεία του ενεργητικού αποτιμώνται στην αξία κτήσεώς τους και εγγράφονται στον ισολογισμό στην αξία αυτή, αφαιρουμένων των σχετικών αποσβέσεων και μειώσεων της αξίας. Ως αξία κτήσεως νοείται είτε η τιμή κτήσεως είτε το κόστος παραγωγής είτε η αξία εισφοράς⁶.

11. Το άρθρο 67 του βασιλικού διατάγματος αφορά την εγγραφή των απαιτήσεων στον ισολογισμό. Κατά την παράγραφο του 1, «[μ]ε την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου [...], οι απαιτήσεις εγγράφονται στον ισολογισμό στην ονομαστική τους αξία».

12. Εντούτοις, η παράγραφος 2, στοιχείο c, του ίδιου άρθρου 67 προβλέπει ειδικό λογιστικό καθεστώς για ορισμένα είδη απαιτήσεων. Ειδικότερα, κατά τη διάταξη αυτή, η εγγραφή των απαιτήσεων στην ονομαστική τους αξία συνοδεύεται με την εγγραφή σε λογαριασμούς τακτοποιήσεως του παθητικού και την καταχώριση κατά χρονική αναλογία με βάση τόκο που αποτελείται από την προεξόφληση των απαιτήσεων που δεν φέρουν τόκο ή φέρουν ασυνήθιστα χαμηλό τόκο, όταν οι απαιτήσεις αυτές: 1) είναι αποπληρωτέες σε ημερομηνία που απέχει περισσότερο από ένα έτος από την είσοδό τους στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας, και 2) αφορούν είτε τα ποσά που έχουν καταχωρισθεί ως έσοδα στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως είτε την τιμή διαθέσεως πάγιων περιουσιακών στοιχείων ή κλάδων δραστηριότητας.

13. Το άρθρο 77 του βασιλικού διατάγματος επεκτείνει στις οφειλές το προβλεπόμενο στο άρθρο 67 του ίδιου βασιλικού διατάγματος καθεστώς που αφορά τις απαιτήσεις. Το ως άνω άρθρο 77 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι το εν λόγω άρθρο 67 έχει κατ' αναλογία εφαρμογή επί των οφειλών αντίστοιχης φύσεως και διάρκειας.

II. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14. Με δύο συμβάσεις, η πρώτη της 10ης Ιανουαρίου 1997 και η δεύτερη της 10ης Μαρτίου 1999, η εταιρία Wagram Invest αγόρασε σε δύο στάδια από τον διαχειριστή της μετοχές μιας εταιρίας. Με την πρώτη σύμβαση, η Wagram Invest αγόρασε 2 005 μετοχές της εταιρίας αυτής έναντι τιμήματος που ισοδυναμεί με 594 944,45 ευρώ, πληρωτέου σε 16 εξαμηνιαίες δόσεις χωρίς τόκο. Με τη δεύτερη σύμβαση, η Wagram Invest αγόρασε 1 993 μετοχές της εν λόγω εταιρίας έναντι τιμήματος που ισοδυναμεί με 787 319,75 ευρώ, πληρωτέου σε 12 εξαμηνιαίες δόσεις χωρίς τόκο⁷.

⁵ *Moniteur belge* της 6ης Φεβρουαρίου 2001, σ. 3008.

⁶ Όπως ορίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 36, 37 και 39 του ίδιου βασιλικού διατάγματος.

⁷ Το τίμημα της πρώτης αγοράς ήταν, ειδικότερα, 24 000 000 βελγικά φράγκα (BEF) και το τίμημα της δεύτερης αγοράς ήταν 31 760 400 BEF. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η τιμή που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για τις δύο συμβάσεις μεταβιβάσεως των μετοχών αντιστοιχεί στην τιμή που καταβλήθηκε από τους μετόχους της εταιρίας αυτής κατά την εγγραφή τους στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που είχε πραγματοποιηθεί λίγο νωρίτερα.

15. Για τη λογιστική καταχώριση των εν λόγω πράξεων αγοράς μετοχών, η Wagram Invest, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 του βασιλικού διατάγματος, προέβη στις ακόλουθες εγγραφές.
16. Πρώτον, ενέγραψε στο παθητικό του ισολογισμού της τις οφειλές έναντι του διαχειριστή στις οφειλές άνω του ενός έτους με την ονομαστική τους αξία, ήτοι αξία που ισοδυναμεί με 594 944,45 ευρώ για την αγορά του 1997 και αξία που ισοδυναμεί με 787 319,75 ευρώ για την αγορά του 1999⁸.
17. Δεύτερον, ενέγραψε στο ενεργητικό τις 2 005 μετοχές που αποκτήθηκαν το 1997 με παρούσα αξία που ισοδυναμεί με 452 004,76 ευρώ και τις 1 993 μετοχές που αποκτήθηκαν το 1999 με παρούσα αξία που ισοδυναμεί με 641 332,82 ευρώ⁹.
18. Το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας ήταν το επιτόκιο της αγοράς που εφαρμόζεται σε τέτοιες οφειλές κατά την είσοδό τους στο χαρτοφυλάκιο, ήτοι 8 %.
19. Τρίτον, έλαβε υπόψη το ποσό της προεξοφλήσεως το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας της οφειλής και της παρούσας αξίας του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού, ήτοι ποσό που ισοδυναμεί με 142 939,69 ευρώ για την αγορά του 1997 και ποσό που ισοδυναμεί με 145 986,93 ευρώ για την αγορά του 1999¹⁰.
20. Τέταρτον, θεώρησε ως χρηματοοικονομικές δαπάνες, στο τέλος κάθε οικονομικού έτους, ένα ποσοστό εξόδων προς μεταφορά το οποίο αντιστοιχεί στην προεξόφληση της οφειλής.
21. Συναφώς, στο τέλος του φορολογικού έτους 2000, η Wagram Invest καταχώρισε αναλογούσες δαπάνες ποσού που ισοδυναμεί με 48 843,41 ευρώ, ήτοι ποσό που ισοδυναμεί με 24 801,9 ευρώ για τις μετοχές που αποκτήθηκαν το 1997 και με 24 041,5 ευρώ για τις μετοχές που αποκτήθηκαν το 1999¹¹.
22. Στο τέλος του φορολογικού έτους 2001, η Wagram Invest καταχώρισε αναλογούσες δαπάνες ποσού που ισοδυναμεί με 66 344,17 ευρώ, ήτοι 20 899,7 ευρώ για τις μετοχές που αποκτήθηκαν το 1997 και 45 444,5 ευρώ για τις μετοχές που αποκτήθηκαν το 1999¹².
23. Κατόπιν ελέγχου, η βελγική φορολογική αρχή εκτίμησε ότι πρέπει να απορρίψει τα έξοδα προεξοφλήσεως που καταχωρίστηκαν και αφαιρέθηκαν για τα φορολογικά έτη 2000 και 2001 και, παρά τη διαφωνία της Wagram Invest, της απηύθυνε απόφαση φορολογήσεως στις 28 Οκτωβρίου 2002.
24. Η βελγική φορολογική αρχή έκρινε, ιδίως, ότι η διενέργεια πλασματικής προεξοφλήσεως με μείωση της τιμής αγοράς του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού οδηγούσε σε κεφαλαιουχική ζημία από τίτλους η οποία δεν δικαιολογούνταν από οικονομικής απόψεως και της οποίας η κάλυψη κατά τρόπο κλιμακωτό δεν ήταν επιτρεπτή από φορολογικής απόψεως¹³.

8 Ειδικότερα, ονομαστική αξία, αντιστοίχως, 24 000 000 BEF για την πρώτη αγορά και 31 760 400 BEF για τη δεύτερη αγορά.

9 Ειδικότερα, παρούσα αξία, αντιστοίχως, 18 233 827 BEF και 25 871 302 BEF.

10 Ειδικότερα, προεξόφληση, αντιστοίχως 5 766 173 BEF και 5 889 098 BEF.

11 Ειδικότερα, αναλογούσες δαπάνες ύψους 1 970 339 BEF, που αντιστοιχούν σε 1 000 506 BEF για την πρώτη αγορά και 969 833 BEF για τη δεύτερη αγορά.

12 Ειδικότερα, αναλογούσες δαπάνες ύψους 2 676 318 BEF, που αντιστοιχούν σε 843 090 BEF για την πρώτη αγορά και 1 833 228 BEF για τη δεύτερη αγορά.

13 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η κρίσιμη εν προκειμένω φορολογική διάταξη, στην οποία βασίζεται η φορολογική φύσεως διαφορά μεταξύ της Wagram Invest και της βελγικής φορολογικής αρχής, είναι το άρθρο 198, 7°, του Code des impôts sur les revenus 1992 (κώδικα του 1992 περί φορολογίας εισοδήματος).

25. Πάνω σε αυτή τη βάση, η βελγική φορολογική αρχή επέβαλε στη Wagram Invest δύο συμπληρωματικά ποσά φόρου εταιριών για τα φορολογικά έτη 2000 και 2001, αντιστοίχως στις 20 Νοεμβρίου 2002 και 18 Νοεμβρίου 2002.

26. Αφότου υπέβαλε διοικητική ένσταση επί της οποίας δεν έλαβε απόφαση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, η Wagram Invest άσκησε, στις 10 Μαρτίου 2005, προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της βελγικής φορολογικής αρχής ενώπιον του tribunal de première instance de Namur (πρωτοδικείου του Namur, Βέλγιο). Με απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2007, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την προσφυγή αυτή και επικύρωσε τις επίδικες βεβαιώσεις φόρου για τα φορολογικά έτη 2000 και 2001.

27. Η Wagram Invest άσκησε ακολούθως έφεση κατά της δικαστικής αυτής αποφάσεως ενώπιον του Cour d'appel de Liège (εφετείου Λιέγης, Βέλγιο), το οποίο, με απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2011, επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση.

28. Η Wagram Invest κατέθεσε, κατόπιν αυτού, αίτηση αναιρέσεως στις 2 Ιουλίου 2014. Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Βέλγιο), με απόφαση της 11ης Μαρτίου 2016, αναίρεσε την απόφαση του cour d'appel de Liège (εφετείου Λιέγης) και ανέπεμψε την υπόθεση στο αιτούν δικαστήριο.

29. Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι η μέθοδος λογιστικής καταχωρίσεως που χρησιμοποίησε η Wagram Invest είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του βελγικού λογιστικού δικαίου, και ειδικότερα του άρθρου 77 του βασιλικού διατάγματος. Εντούτοις, διερωτάται αν η μέθοδος αυτή είναι συμβατή με τις διατάξεις της οδηγίας 78/660.

30. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Επιτρέπονται, βάσει της έννοιας της πραγματικής εικόνας που περιέχεται στο άρθρο 2, [παράγραφος 3, της οδηγίας 78/660], κατά την αγορά χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού από ανώνυμη εταιρία, η εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους και η εγγραφή της τιμής κτήσεως του περιουσιακού αυτού στοιχείου στο ενεργητικό του ισολογισμού μετά από αφαίρεση της εν λόγω προεξοφλήσεως, λαμβανομένων υπόψη των αρχών αποτιμήσεως που διατυπώνονται στο άρθρο 32 της προαναφερθείσας οδηγίας;
- 2) Πρέπει η φράση “σε εξαιρετικές περιπτώσεις”, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 2, [παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660] και η οποία επιτρέπει παρέκκλιση από (άλλη) διάταξη της εν λόγω οδηγίας, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή μπορεί να εφαρμόζεται μόνον όταν διαπιστώνεται ότι η τήρηση της αρχής της πραγματικής εικόνας δεν μπορεί να επιτευχθεί με την τήρηση των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, συνοδευόμενη ενδεχομένως από συμπληρωματική δήλωση στο παράρτημα, σύμφωνα με το άρθρο 2, [παράγραφος 4,] της εν λόγω οδηγίας;
- 3) Πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στο άρθρο 2, [παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660] έτσι ώστε μόνον αν η συμπληρωματική δήλωση δεν εξασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της πραγματικής εικόνας που διατυπώνεται στο άρθρο 2, [παράγραφος 3,] της εν λόγω οδηγίας να μπορεί να εφαρμοστεί η δυνατότητα παρεκκλίσεως από την εφαρμογή διατάξεως της εν λόγω οδηγίας, δυνατότητα που προβλέπεται από το άρθρο 2, [παράγραφος 5], της οδηγίας αυτής, και τούτο μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις;»

III. Νομική ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

31. Πριν εξετάσω επί της ουσίας τα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει να εξετάσω δύο ζητήματα προκαταρκτικού χαρακτήρα.

32. Ευθύς εξαρχής, επισημαίνω ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν συνάδει με την αρχή της πραγματικής εικόνας, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 78/660, η μέθοδος που χρησιμοποίησε η Wagram Invest για να καταχωρίσει λογιστικά τις οφειλές που συνδέονται με τις δύο επίμαχες αγορές μετοχών. Επομένως, τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορούν την ερμηνεία της οδηγίας 78/660, η οποία αφορά τους ετήσιους λογαριασμούς εταιριών ορισμένων μορφών.

33. Μολονότι η απόφαση περί παραπομπής επικεντρώνεται μόνο στη λογιστική πτυχή της υποθέσεως, εντούτοις από την απόφαση αυτή προκύπτει σαφώς ότι η διαφορά της κύριας δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου είναι, στην πραγματικότητα, φορολογικής φύσεως.

34. Από την εν λόγω απόφαση προκύπτει επίσης ότι η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της οδηγίας 78/660 μπορεί να έχει φορολογικές συνέπειες, στο μέτρο που η από λογιστικής απόψεως συνεκτίμηση της προεξοφλήσεως που συνίσταται στη διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας της οφειλής για τις δύο επίμαχες αγορές μετοχών και της παρούσας αξίας των μετοχών αυτών, καθώς και η κάλυψή της κατά τρόπο κλιμακωτό έχουν συνέπειες για τη φορολογική επιβάρυνση της Wagram Invest, στο πλαίσιο του φόρου εταιριών, για τα φορολογικά έτη 2000 και 2001.

35. Υπό τις συνθήκες αυτές, όσον αφορά, πρώτον, τη σχέση μεταξύ της λογιστικής και της φορολογικής πτυχής της υποθέσεως, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη διευκρινίσει ότι σκοπός της οδηγίας 78/660 δεν είναι να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι ετήσιοι λογαριασμοί των εταιριών μπορούν ή πρέπει να χρησιμεύουν ως βάση για τον καθορισμό, εκ μέρους των φορολογικών αρχών των κρατών μελών, της βάσεως επιβολής και του ύψους φόρων όπως ο επίμαχος στην κύρια δίκη φόρος εταιριών¹⁴.

36. Το Δικαστήριο, ωστόσο, έχει επίσης αναγνωρίσει ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί των εταιριών μπορούν να χρησιμοποιούνται ως βάση αναφοράς από τα κράτη μέλη για φορολογικούς σκοπούς και ότι ουδεμία διάταξη της οδηγίας 78/660 απαγορεύει στα κράτη μέλη να διορθώνουν, από φορολογικής απόψεως, τα αποτελέσματα των λογιστικών κανόνων της οδηγίας αυτής, προκειμένου να καθορίζουν ένα φορολογητέο κέρδος που να είναι εγγύτερα στην οικονομική πραγματικότητα¹⁵.

37. Όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκτιμώ ότι από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι, μολονότι οι λογιστικοί κανόνες που αντλούνται από την οδηγία 78/660 δεν τυγχάνουν εφαρμογής στα φορολογικά καθεστώτα των κρατών μελών, οπότε η ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας αυτής δεν πρέπει κατ' ανάγκη να έχει συνέπειες στον φορολογικό τομέα, τα κράτη μέλη διατηρούν ωστόσο την ευχέρεια να επιλέγουν, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους για τον καθορισμό, μεταξύ άλλων, της μεθόδου φορολογήσεως των μακροπρόθεσμων μη τοκοφόρων απαιτήσεων, τη δυνατότητα να στηρίζονται ή όχι στους εν λόγω λογιστικούς κανόνες προκειμένου να καθορίσουν το εφαρμοστέο στις απαιτήσεις αυτές φορολογικό καθεστώς.

14 Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 31 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

15 Αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 28), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 33).

38. Όσον αφορά, δεύτερον, το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων, αφενός, η Wagram Invest αμφισβητεί με τις παρατηρήσεις της τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων, στο μέτρο που ο σύννομος χαρακτήρας των λογιστικών εγγραφών της επιβεβαιώθηκε από την προαναφερθείσα στο σημείο 27 των παρουσών προτάσεων απόφαση του *cour d'appel de Liège* (εφετείου Λιέγης), η οποία έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου. Αφετέρου, το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση όσον αφορά τον ενδεχόμενο υποθετικό χαρακτήρα τους. Συγκεκριμένα, προβλήθηκε ότι, εφόσον δεν αμφισβητείται το συμβατό των λογιστικών εγγραφών της Wagram Invest με το βελγικό δίκαιο, η διαφορά της κύριας δίκης αφορά αποκλειστικά την εφαρμογή των βελγικών φορολογικών διατάξεων, οι οποίες ουδόλως συνδέονται με την οδηγία 78/660, οπότε η ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας μπορεί να μην ασκεί επιρροή στη διαφορά της κύριας δίκης.

39. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ο εθνικός δικαστής, ο οποίος έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, είναι ο μόνος αρμόδιος να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο το αν η προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το αν τα προδικαστικά ερωτήματα που θέτει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Κατά συνέπεια, όταν τα τεθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο, κατ' αρχήν, οφείλει να αποφανθεί¹⁶.

40. Επομένως, κατά τη νομολογία, τα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία κανόνα του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν τεθεί¹⁷.

41. Πάντως, κατά την άποψή μου, ουδεμία από τις τρεις αυτές περιστάσεις συντρέχει εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, αφενός, όπως προκύπτει από το σημείο 34 των παρουσών προτάσεων, η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της οδηγίας 78/660 δύναται να έχει φορολογικές συνέπειες, οπότε είναι αναντίρρητο ότι η ζητούμενη από το αιτούν δικαστήριο ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων έχει σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης και ότι, ως εκ τούτου, το ζήτημα που εγείρουν τα προδικαστικά ερωτήματα δεν είναι υποθετικής φύσεως. Αφετέρου, εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που τέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο.

42. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, εκτιμώ ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

B. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

43. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν, λαμβανομένων υπόψη των αρχών αποτιμήσεως που περιέχονται στο άρθρο 32 της οδηγίας 78/660, το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, το οποίο διατυπώνει την αρχή της πραγματικής εικόνας, έχει την έννοια ότι επιτρέπει, κατά την αγορά χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού

¹⁶ Αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 2015, *Gauweiler* κ.λπ. (C-62/14, EU:C:2015:400, σκέψη 24), και της 10ης Δεκεμβρίου 2018, *Wightman* κ.λπ. (C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁷ Αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 2015, *Gauweiler* κ.λπ. (C-62/14, EU:C:2015:400, σκέψη 25), και της 10ης Δεκεμβρίου 2018, *Wightman* κ.λπ. (C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

από εταιρία, την εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους και την εγγραφή της τιμής κτήσεως του περιουσιακού αυτού στοιχείου στο ενεργητικό του ισολογισμού μετά από αφαίρεση της εν λόγω προεξοφλήσεως.

44. Συναφώς, πρέπει ευθύς εξαρχής να υπομνησθεί ότι σκοπός της οδηγίας 78/660 είναι η διασφάλιση του συντονισμού των εθνικών διατάξεων που αφορούν τη διάρθρωση και το περιεχόμενο των ετήσιων λογαριασμών, καθώς και της εκθέσεως διαχειρίσεως και των μεθόδων αποτιμήσεως, για την προστασία των εταίρων και των τρίτων. Προς τούτο, κατά την τρίτη αιτιολογική της σκέψη, η οδηγία αυτή επιδιώκει μόνο τη θέσπιση ελάχιστων προϋποθέσεων ως προς την έκταση των οικονομικών στοιχείων που πρέπει να δημοσιεύονται ώστε να γίνονται γνωστά στο κοινό¹⁸.

45. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η τήρηση της αρχής της «πραγματικής εικόνας» συνιστά τον πρωταρχικό σκοπό της οδηγίας 78/660. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της εν λόγω οδηγίας, οι ετήσιοι λογαριασμοί πρέπει να δίνουν την πραγματική εικόνα του ενεργητικού και του παθητικού, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας¹⁹.

46. Η αρχή της πραγματικής εικόνας απαιτεί, αφενός, οι ετήσιοι λογαριασμοί των εταιριών να απεικονίζουν τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές που θεωρείται ότι περιγράφουν και, αφετέρου, οι λογιστικές πληροφορίες να δίνονται με τον πλέον αξιόπιστο και κατάλληλο τρόπο προκειμένου να ικανοποιείται η ανάγκη πληροφόρησης των τρίτων, χωρίς να θίγονται τα συμφέροντα της οικείας εταιρίας²⁰.

47. Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι η εφαρμογή της αρχής της πραγματικής εικόνας πρέπει να βασίζεται, κατά το μέτρο του δυνατού, στις γενικές αρχές του άρθρου 31 της οδηγίας 78/660, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερη σημασία έχει η αρχή της συνέσεως που διατυπώνεται στο άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής²¹.

48. Δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 78/660, με τις οποίες διατυπώνεται η αρχή της συνέσεως, η συνεκτίμηση του συνόλου των στοιχείων –πραγματοποιηθέντα κέρδη, έξοδα, έσοδα, κίνδυνοι και ζημίες– που όντως αφορούν τη συγκεκριμένη χρήση καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής της πραγματικής εικόνας²².

49. Από τη νομολογία προκύπτει επιπλέον ότι η αρχή της πραγματικής εικόνας πρέπει να νοείται επίσης υπό το πρίσμα της αρχής που διαλαμβάνεται στο άρθρο 32 της οδηγίας 78/660, δυνάμει της οποίας η αποτίμηση των στοιχείων που εμφανίζονται στους ετήσιους λογαριασμούς βασίζεται στην τιμή κτήσεως ή στο κόστος παραγωγής²³.

50. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, η πραγματική εικόνα που πρέπει να δίνουν οι ετήσιοι λογαριασμοί εταιρίας στηρίζεται σε αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού όχι βάσει της πραγματικής τους αξίας, αλλά βάσει του ιστορικού τους κόστους²⁴.

18 Αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 29 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 39).

19 Αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 30 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 40).

20 Αποφάσεις της 7ης Ιανουαρίου 2003, BIAO (C-306/99, EU:C:2003:3, σκέψη 72 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 41).

21 Αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 32 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 42).

22 Αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 33 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία), και της 15ης Ιουνίου 2017, Immo Chiaradia και Docteur De Bruyne (C-444/16 και C-445/16, EU:C:2017:465, σκέψη 43).

23 Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 34).

24 Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 35).

51. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660, μόνον αν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η εφαρμογή διατάξεως της οδηγίας προσκρούει στην αρχή της πραγματικής εικόνας που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου, επιβάλλεται παρέκκλιση από τη διάταξη του άρθρου 32, προκειμένου να δοθεί η πραγματική εικόνα²⁵, κατά την έννοια της εν λόγω παραγράφου 3.

52. Ακριβώς υπό το πρίσμα των νομολογιακών αρχών που εκτίθενται στα προηγούμενα σημεία των παρουσών προτάσεων πρέπει να εκτιμηθεί η συμβατότητα, με την αρχή της πραγματικής εικόνας, μιας μεθόδου λογιστικής καταχωρίσεως βάσει της οποίας επιτρέπονται, κατά την αγορά, από εταιρία, χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού, όπως μετοχές, η εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους, σχετική με την αγορά αυτή, και η εγγραφή, στο ενεργητικό του ισολογισμού, της τιμής κτήσεως του περιουσιακού αυτού στοιχείου μετά από αφαίρεση της εν λόγω προεξοφλήσεως.

53. Μεταξύ όσων υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, η Wagram Invest, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν, κατ' ουσίαν, ότι μια τέτοια μέθοδος είναι συμβατή με την αρχή της πραγματικής εικόνας. Μόνον η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει την αντίθετη άποψη.

54. Συναφώς, παρατηρώ ότι από το άρθρο 32 της οδηγίας 78/660, υπό το πρίσμα του οποίου, όπως επισημάνθηκε στο σημείο 49 των παρουσών προτάσεων, πρέπει να νοείται η αρχή της πραγματικής εικόνας, προκύπτει ότι τα στοιχεία που εμφανίζονται στους ετήσιους λογαριασμούς αποτιμώνται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 34 έως 42, οι οποίες βασίζονται στην αρχή της τιμής κτήσεως ή του κόστους παραγωγής.

55. Το άρθρο 35, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 78/660 διευκρινίζει ότι τα στοιχεία του πάγιου ενεργητικού πρέπει να αποτιμώνται στην τιμή κτήσεως ή στο κόστος κατασκευής²⁶.

56. Η οδηγία 78/660 δεν περιλαμβάνει, εντούτοις, ορισμό της έννοιας της τιμής κτήσεως²⁷. Το Δικαστήριο έχει ωστόσο διευκρινίσει, όπως προκύπτει από το σημείο 50 των παρουσών προτάσεων, ότι η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού βασίζεται όχι στην πραγματική τους αξία, αλλά στο ιστορικό τους κόστος.

57. Πάντως, μπορεί να θεωρηθεί ότι, κατά κανόνα, το ιστορικό κόστος χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού αντιστοιχεί στην ονομαστική αξία της τιμής κτήσεως, ήτοι στο τίμημα που κατέβαλε για την αγορά η εταιρία που απέκτησε το στοιχείο του πάγιου ενεργητικού. Η εγγραφή της ονομαστικής αυτής αξίας στο ενεργητικό καθιστά συνεπώς δυνατό, υπό κανονικές συνθήκες, να δοθεί η πραγματική εικόνα του αντίκτυπου του στοιχείου αυτού στους λογαριασμούς της εταιρίας.

58. Εντούτοις, όταν η σύμβαση αγοράς του στοιχείου του ενεργητικού προβλέπει την καταβολή του τιμήματος με κλιμακωτό τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση με άτοκες δόσεις, είναι πιθανόν η πράξη αποκτήσεως του εν λόγω στοιχείου, μολονότι τυπικώς ενιαία, να πρέπει, στην πραγματικότητα, να θεωρηθεί σύνθετη πράξη αποτελούμενη από δύο στοιχεία: αφενός, την κατά κυριολεξία αγορά του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και, αφετέρου, μια σιωπηρή πράξη δανεισμού²⁸.

25 Πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 36). Σχετικά με το περιεχόμενο του άρθρου 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660, βλ. σημεία 76 επ. των παρουσών προτάσεων.

26 Το άρθρο 35, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/660 εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των στοιχείων β' και γ' της ίδιας παραγράφου, τα οποία προβλέπουν, σύμφωνα με την αρχή της συνέσεως, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν ή πρέπει να πραγματοποιούνται διορθώσεις αξιών για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του πάγιου ενεργητικού.

27 Η οδηγία 78/660 ορίζει, στο άρθρο 35, παράγραφος 2, ότι η τιμή κτήσεως είναι το άθροισμα της τιμής αγοράς και των παρεπόμενων εξόδων.

28 Η Αυστριακή Κυβέρνηση χρησιμοποιεί τον όρο «συγκεκριμένο δάνειο».

59. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να θεωρηθεί ότι η ονομαστική αξία του τιμήματος που καταβλήθηκε για την αγορά του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού περιλαμβάνει, στην πραγματικότητα, δύο στοιχεία, ήτοι αφενός, την πραγματική τιμή κτήσεως του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού, η οποία αντιστοιχεί στην παρούσα αξία της τιμής αυτής –δηλαδή την τιμή κτήσεως αφαιρουμένων των τεκμαρτών τόκων του δανείου–, και, αφετέρου, ένα ποσό που αντιστοιχεί στους τεκμαρτούς αυτούς τόκους.

60. Σε μια τέτοια περίπτωση, φρονώ, όπως η Wagram Invest, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ότι μέθοδος λογιστικής καταχωρίσεως η οποία προβλέπει, αφενός, την εγγραφή στο ενεργητικό της παρούσας αξίας του τιμήματος που καταβλήθηκε για το χρηματοοικονομικό στοιχείο του πάγιου ενεργητικού (ήτοι της ονομαστικής αξίας αφαιρουμένων των τεκμαρτών τόκων) και, αφετέρου, την κάλυψη προεξοφλήσεως αντιπροσωπεύουσας τους τεκμαρτούς τόκους (ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας της οφειλής για την αγορά του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και της παρούσας αξίας της οφειλής αυτής) καθιστά δυνατό να δοθεί ορθή απεικόνιση της οικονομικής πραγματικότητας της επίμαχης σύνθετης πράξεως και, επομένως, συνάδει με τις απαιτήσεις που συνδέονται με την τήρηση της προβλεπόμενης στην οδηγία 78/660 αρχής της πραγματικής εικόνας.

61. Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση, η παρούσα αξία της τιμής που συμφωνήθηκε για την αγορά του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και όχι η ονομαστική της αξία είναι εκείνη που αντιστοιχεί στο πραγματικό αντάλλαγμα της αγοράς αυτής, ενώ οι τόκοι, έστω και τεκμαρτοί, καθόσον αντιστοιχούν στο ποσό της προεξοφλήσεως, συνιστούν πιστωτική επιβάρυνση. Στην περίπτωση αυτή, η εγγραφή στο ενεργητικό της ονομαστικής αξίας του συμφωνηθέντος τιμήματος για την αγορά του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού θα είχε ως αποτέλεσμα τη νόθευση του αποτελέσματος της επίμαχης πράξεως και, ως εκ τούτου, του εκτιθέμενου συνολικού αποτελέσματος²⁹.

62. Η μέθοδος λογιστικής καταχωρίσεως που εκτίθεται στο σημείο 60 των παρουσών προτάσεων είναι, εξάλλου, σύμφωνη με την αρχή της συνέσεως που διατυπώνεται στο άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 78/660 και μνημονεύεται στα σημεία 47 και 48 των παρουσών προτάσεων. Συγκεκριμένα, προτάσοντας την ουσία έναντι του τύπου³⁰, η μέθοδος αυτή συνεπάγεται υποεκτίμηση του επίμαχου στοιχείου του ενεργητικού³¹ βάσει αποτιμήσεως που λαμβάνει υπόψη, όπως επιτάσσει η εν λόγω αρχή³², το σύνολο των κρίσιμων παραγόντων, και ιδίως, στην προκειμένη περίπτωση, τις χρηματοοικονομικές δαπάνες, έστω και αν τέτοιες δαπάνες, ως τεκμαρτές, δεν προκύπτουν τυπικώς από την ονομαστική αξία της τιμής κτήσεως του εν λόγω στοιχείου. Συναφώς, αυτή η μέθοδος λογιστικής καταχωρίσεως παρέχει στους δανειστές της εταιρίας τη δυνατότητα να έχουν μια πραγματική και όχι υπερβολικά αισιόδοξη εικόνα της περιουσιακής καταστάσεως της συγκεκριμένης εταιρίας.

29 Πρβλ., επίσης, rapport au roi de l'arrêté royal du 6 novembre 1987 modifiant l'arrêté royal du 8 octobre aux comptes annuels des entreprises [Έκθεση προς τον Βασιλέα όσον αφορά το βασιλικό διάταγμα της 6ης Νοεμβρίου 1987 για την τροποποίηση του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου περί των ετήσιων λογαριασμών των επιχειρήσεων] (*Moniteur belge* της 24ης Νοεμβρίου 1987, σ. 17309) σχετικά με το άρθρο 27bis του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1976, διάταξη που αντιστοιχεί στο άρθρο 67 του βασιλικού διατάγματος (της 30ής Ιανουαρίου 2001). Τόσο η Βελγική Κυβέρνηση όσο και η Wagram Invest παρέπεμψαν στην έκθεση αυτή με τις παρατηρήσεις τους.

30 Με τις παρατηρήσεις της η Επιτροπή παρέπεμψε στην αρχή της ουσίας η οποία εισήχθη στην οδηγία 78/660 με την οδηγία 2003/51/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2003, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/EOK, 83/349/EOK, 86/635/EOK και 91/674/EOK σχετικά με τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς εταιριών ορισμένων μορφών, τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών επιχειρήσεων (ΕΕ 2003, L 178, σ. 16), η οποία δεν έχει εφαρμογή *ratione temporis* καθόσον εκδόθηκε μετά τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης. Η αρχή αυτή είναι ωστόσο κρίσιμη στο πλαίσιο της αναλύσεως.

31 Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 40, πρώτη περίοδος).

32 Βλ. σημείο 48 των παρουσών προτάσεων και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

63. Το συμπέρασμα ότι η χρήση της εν λόγω μεθόδου λογιστικής καταχωρίσεως είναι σύμφωνη με την αρχή της πραγματικής εικόνας ουδόλως αναιρείται, κατά τη γνώμη μου, από την απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632). Στην απόφαση εκείνη, η οποία περιέχει παραπομπές σε σημαντικές αρχές, το ζήτημα αφορούσε, συγκεκριμένα, τη συμβατότητα με την αρχή της πραγματικής εικόνας ενδεχόμενης εγγραφής στο ενεργητικό χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού με αξία *υψηλότερη* της τιμής κτήσεώς του, ενώ στην υπό κρίση υπόθεση το ζήτημα αφορά εγγραφή στο ενεργητικό με αξία *χαμηλότερη* της συνολικής ονομαστικής αξίας της τιμής που συμφωνήθηκε για την αγορά του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού.

64. Εντούτοις, οι ανωτέρω εκτιμήσεις και το συμπέρασμα ότι η χρήση της αναφερθείσας στο σημείο 60 των παρούσων προτάσεων μεθόδου λογιστικής καταχωρίσεως συνάδει με την αρχή της πραγματικής εικόνας έχουν, κατά την άποψή μου, σημασία μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη αποκτήσεως του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού για το οποίο η καταβολή του τιμήματος έχει προβλεφθεί με κλιμακωτό τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση με άτοκες δόσεις πρέπει πράγματι να θεωρηθεί, από οικονομικής απόψεως, σύνθετη πράξη αποτελούμενη, αφενός, από την κατά κυριολεξία αγορά του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και, αφετέρου, από μια, ενδεχομένως σιωπηρή, πράξη δανεισμού.

65. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν όντως συμβαίνει αυτό, εκτιμώντας κατά περίπτωση τόσο το πραγματικό όσο και το νομικό πλαίσιο³³ της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.

66. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αυτής, το εν λόγω δικαστήριο μπορεί, μεταξύ άλλων, να κληθεί να αξιολογήσει αν η επίμαχη πράξη διενεργήθηκε υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση κατά την οποία η τιμή που συμφωνήθηκε για την αγορά του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού ήταν προδήλως χαμηλότερη ή υψηλότερη από την τιμή της αγοράς, ο χαρακτηρισμός της πράξεως αποκτήσεως ως σύνθετης πράξεως, όπως η εκτεθείσα στο σημείο 58 των παρούσων προτάσεων, θα μπορούσε να αποκλειστεί. Όπως επισήμανε η Επιτροπή, η περίπτωση αυτή μπορεί να αποδειχθεί κρίσιμη στην περίπτωση πράξεως μεταξύ συνδεδεμένων μερών, όπως η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης³⁴.

67. Στο πλαίσιο της εν λόγω εκτιμήσεως, το αιτούν δικαστήριο μπορεί επίσης να κληθεί να εξακριβώσει αν η σιωπηρή πράξη δανεισμού που απορρέει από την πρόβλεψη καταβολής του τιμήματος με κλιμακωτό τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση με άτοκες δόσεις συνιστά, στην πραγματικότητα, πράξη εξ επαχθούς αιτίας της οποίας το συμφωνηθέν αντίτιμο αποτελεί παροχή σε είδος εισπρακτέα κατά τη διάρκεια μεταγενέστερων οικονομικών ετών³⁵.

68. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση πράξεως αποκτήσεως από ανώνυμη εταιρία χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού, για την οποία η καταβολή του τιμήματος προβλέφθηκε με κλιμακωτό τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση με άτοκες δόσεις, η αρχή της πραγματικής εικόνας που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 78/660, λαμβανομένων υπόψη των αρχών του άρθρου 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και του άρθρου 32 της οδηγίας αυτής, δεν απαγορεύει τη χρήση μεθόδου λογιστικής καταχωρίσεως η οποία προβλέπει την εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους, σχετική με την απόκτηση αυτή, και την εγγραφή της τιμής κτήσεως του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού στο ενεργητικό του ισολογισμού μετά από αφαίρεση της εν λόγω προεξοφλήσεως, όταν η εν λόγω πράξη αποκτήσεως πρέπει να θεωρηθεί, στην

³³ Στο πλαίσιο της αναλύσεως αυτής μπορεί να είναι αναγκαία η εξέταση του περιεχομένου των σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου ή της νομολογίας των εθνικών δικαστηρίων.

³⁴ Όπως προκύπτει από το σημείο 14 των παρούσων προτάσεων η Wagram Invest αγόρασε τις επίμαχες μετοχές από τον διαχειριστή της.

³⁵ Με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Δικαστήριο, η Βελγική Κυβέρνηση παρουσίασε διάφορα παραδείγματα τέτοιας φύσεως, ιδίως το δάνειο σε πελάτη έναντι της δεσμεύσεως του πελάτη για αγορά προϊόντων που παράγονται από τον δανειστή.

πραγματικότητα, σύνθετη πράξη αποτελούμενη, αφενός, από την κατά κυριολεξία αγορά του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και, αφετέρου, από μια, έστω σιωπηρή, πράξη δανεισμού. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν όντως συμβαίνει αυτό εκτιμώντας, κατά περίπτωση, τόσο το πραγματικό όσο και το νομικό πλαίσιο της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.

Γ. Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

69. Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα που πρέπει, κατά την άποψη μου, να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 2, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 78/660³⁶.

70. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660 προϋποθέτει ότι ενδεχόμενη παροχή πρόσθετων πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής της πραγματικής εικόνας.

71. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να ερμηνευθούν οι δύο επίμαχες διατάξεις για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση αιρεσιμότητας μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι η πρώτη πρέπει να εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα σε σχέση με τη δεύτερη.

72. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, βάσει πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος³⁷.

73. Πάντως, το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660 ορίζει ότι, όταν η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας δεν αρκεί για να δοθεί η πραγματική εικόνα σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, πρέπει να παρέχονται πρόσθετες πληροφορίες.

74. Από το γράμμα της διατάξεως αυτής, όπως και από τη θέση της αμέσως μετά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου 2, η οποία διατυπώνει την αρχή της πραγματικής εικόνας, προκύπτει ότι η εν λόγω διάταξη λειτουργεί συμπληρωματικά σε σχέση με τη διάταξη της παραγράφου 3³⁸, επιβάλλοντας υποχρέωση για την ενδιαφερόμενη εταιρία να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες εφόσον τούτο αποδειχθεί αναγκαίο προκειμένου να δοθεί η πραγματική εικόνα των λογαριασμών της.

75. Συνεπώς, κατά το Δικαστήριο, παραδείγματος χάριν, εταιρία που έχει τη βεβαιότητα ότι θα πραγματοποιήσει σημαντικό κέρδος λόγω δεσμεύσεων που ανέλαβε όσον αφορά τη μελλοντική μεταπώληση στοιχείου του ενεργητικού οφείλει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660, να παράσχει συναφώς πρόσθετες πληροφορίες³⁹.

36 Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η απάντηση στα ερωτήματα αυτά φαίνεται λυσιτελής μόνον αν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει, κατόπιν της κατά περίπτωση αναλύσεως που μνημονεύθηκε σε απάντηση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, ότι η μέθοδος λογιστικής καταχωρίσεως που χρησιμοποιήθηκε δεν συνάδει με την αρχή της πραγματικής εικόνας. Μόνον υπό τις συνθήκες αυτές θα μπορούσε να χωρήσει παρέκκλιση από τις διατάξεις της οδηγίας 78/660. Η απόφαση περί παραπομπής δεν διευκρινίζει, ωστόσο, τη διάταξη από την οποία θα μπορούσε να γίνει παρέκκλιση.

37 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, Kanyeba κ.λπ. (C-349/18 έως C-351/18, EU:C:2019:936, σκέψη 35).

38 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τη διαπίστωση ότι στη νέα οδηγία 2013/34 οι διατάξεις που αντιστοιχούν στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 78/660 έχουν τώρα περιληφθεί στην ίδια παράγραφο, ήτοι στο άρθρο 4, παράγραφος 3.

39 Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 41).

76. Όσον αφορά, αντιθέτως, το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660, το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι, αν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η εφαρμογή διατάξεως της εν λόγω οδηγίας έρχεται σε σύγκρουση με την υποχρέωση της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου να δίνεται η πραγματική εικόνα του ενεργητικού και του παθητικού, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας, επιβάλλεται παρέκκλιση από τη διάταξη αυτή προκειμένου να δοθεί η πραγματική εικόνα. Η παρέκκλιση αυτή πρέπει, εντούτοις, να μνημονεύεται σε παράρτημα και να δικαιολογείται επαρκώς με αναγραφή του αντικτύπου της στο ενεργητικό και παθητικό, στην οικονομική θέση και στα αποτελέσματα χρήσεως.

77. Το άρθρο 2, παράγραφος 5, τρίτη περίοδος, της οδηγίας 78/660 ορίζει ότι στα κράτη μέλη –και συνεπώς όχι στις εταιρίες– εναπόκειται να καθορίσουν τις εξαιρετικές περιπτώσεις και να θεσπίσουν τους σχετικούς κανόνες εξαιρέσεως. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στον περιορισμό του περιθωρίου εκτιμήσεως των εταιριών να καθορίζουν οι ίδιες την ύπαρξη τέτοιων εξαιρετικών περιπτώσεων.

78. Επομένως, από το περιεχόμενο της εν λόγω παραγράφου 5 προκύπτει ότι αυτή αφορά «εξαιρετικές περιπτώσεις», στις οποίες η εφαρμογή διατάξεως της οδηγίας 78/660 από την οικεία εταιρία θα συνεπαγόταν «αντίθετο» προς την αρχή της πραγματικής εικόνας αποτέλεσμα, οπότε αποδεικνύεται αναγκαίο να γίνει παρέκκλιση από μια τέτοια διάταξη, και ότι στα κράτη μέλη εναπόκειται να καθορίζουν τις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις και τους κανόνες που τις διέπουν.

79. Το Δικαστήριο είχε στο παρελθόν την ευκαιρία να επισημάνει ότι, καθόσον η οδηγία 78/660 δεν διευκρινίζει το περιεχόμενο του όρου «εξαιρετικές περιπτώσεις», ο όρος αυτός πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου από την εν λόγω οδηγία σκοπού, κατά τον οποίο οι ετήσιοι λογαριασμοί των σχετικών εταιριών πρέπει να δίνουν την πραγματική εικόνα του ενεργητικού και του παθητικού τους, της οικονομικής τους θέσεως, και των αποτελεσμάτων χρήσεως⁴⁰.

80. Επομένως, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι οι ως άνω «εξαιρετικές περιπτώσεις» είναι εκείνες κατά τις οποίες η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 78/660 δεν θα έδινε την πιστότερη δυνατή εικόνα της πραγματικής οικονομικής θέσεως της οικείας εταιρίας⁴¹.

81. Οι εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις πρέπει, ωστόσο, να νοούνται ως αφορώσες μόνον ασυνήθεις συναλλαγές και ασυνήθεις καταστάσεις, και δεν θα πρέπει, για παράδειγμα, να αφορούν συγκεκριμένους τομείς στο σύνολό τους⁴².

82. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η υποεκτίμηση στοιχείων του ενεργητικού στους λογαριασμούς των εταιριών δεν μπορεί, από μόνη της, να συνιστά «εξαιρετική περίπτωση», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660⁴³.

83. Κατά την άποψή μου, από την προεκτεθείσα ανάλυση των δύο επίμαχων διατάξεων ουδόλως συνάγεται ότι η εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660 εξαρτάται από την προηγούμενη εφαρμογή της διατάξεως που προβλέπεται στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου.

84. Μολονότι οι διατάξεις έχουν, αμφότερες, ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί δίνουν όντως την πραγματική εικόνα του ενεργητικού και παθητικού, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας, καλύπτουν καταστάσεις που είναι διαφορετικές και όχι αλληλεξαρτώμενες. Επομένως, δεν έχουν σχέση εξαρτήσεως μεταξύ τους.

40 Βλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, DE + ES Bauunternehmung (C-275/97, EU:C:1999:406, σκέψη 31).

41 Πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, DE + ES Bauunternehmung (C-275/97, EU:C:1999:406, σκέψη 32), όσον αφορά την έννοια των «εξαιρετικών περιπτώσεων» κατά το άρθρο 31, παράγραφος 2, της οδηγίας 78/660.

42 Βλ. αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2013/34, η οποία, όπως έχω επισημάνει, δεν έχει εφαρμογή *ratione temporis* επί των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, αλλά μπορεί να παράσχει στοιχεία για την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 78/660 που αντιστοιχούν σε εκείνες της οδηγίας 2013/34.

43 Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 38).

85. Το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660 συμπληρώνει και διευκρινίζει το περιεχόμενο της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου δίνοντας τη δυνατότητα στην οικεία εταιρία να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες σε περίπτωση που αυτό αποδεικνύεται αναγκαίο για την τήρηση της αρχής της πραγματικής εικόνας.

86. Το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας 78/660 προβλέπει, αντιθέτως, δυνατότητα παρεκκλίσεως από την εφαρμογή των κανόνων της οδηγίας 78/660. Εξάλλου, η διάταξη αυτή ουδόλως παραπέμπει στη διάταξη της παραγράφου 4 του εν λόγω άρθρου.

87. Η διαπίστωση του αυτοτελούς χαρακτήρα των δύο επίμαχων διατάξεων ενισχύεται, κατά τη γνώμη μου, από το γεγονός, το οποίο ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, ότι ουδόλως αποκλείεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να είναι δυνατή η ταυτόχρονη εφαρμογή των δύο διατάξεων. Συγκεκριμένα, είναι πιθανό το ενδεχόμενο, ενώ μια εταιρία υποχρεούται να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660, προκειμένου να δοθεί πραγματική εικόνα των λογαριασμών της για την επίτευξη του ίδιου σκοπού, να είναι αναγκαία παρέκκλιση από διάταξη της εν λόγω οδηγίας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 5, και τούτο ανεξαρτήτως των πρόσθετων πληροφοριών που παρασχέθηκαν.

88. Συναφώς, επισημαίνεται, όπως επισήμανε η Επιτροπή, ότι, ως παρέκκλιση από την αρχή της εφαρμογής όλων των διατάξεων της οδηγίας 78/660, η διάταξη του άρθρου 2, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής πρέπει να εφαρμόζεται κατά περίπτωση και με τρόπο αυστηρό και στενό. Τούτο συνεπάγεται ότι η παρέκκλιση πρέπει να δικαιολογείται επαρκώς, όπως διευκρινίζεται στη δεύτερη περίοδο της συγκεκριμένης παραγράφου, με αναφορά των λόγων για τους οποίους η παρέκκλιση αυτή είναι επιβεβλημένη για τη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής της πραγματικής εικόνας των λογαριασμών της εταιρίας.

89. Στο πλαίσιο αυτό, μολονότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η παροχή πρόσθετων πληροφοριών, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας 78/660, καθιστά δυνατό να δοθεί η πραγματική εικόνα χωρίς να είναι αναγκαία η χρήση της παρεκκλίσεως από κανόνα της ίδιας οδηγίας, κατά το άρθρο της 2, παράγραφος 5, το γεγονός αυτό ουδόλως συνεπάγεται ότι σε κάθε περίπτωση η εφαρμογή της δεύτερης διατάξεως εξαρτάται από την εφαρμογή της πρώτης.

90. Τέλος, επισημαίνεται επίσης ότι δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι, εν προκειμένω, το Βασίλειο του Βελγίου έκανε χρήση της δυνατότητας που του παρέχει η τρίτη περίοδος της εν λόγω παραγράφου 5 να διευκρινίσει ποιες είναι οι εξαιρετικές περιπτώσεις και να θεσπίσει τους σχετικούς κανόνες εξαιρέσεως⁴⁴.

91. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφοι 4 και 5, της οδηγίας 78/660 έχει την έννοια ότι δεν υφίσταται σχέση αιρεσιμότητας μεταξύ αυτών των παραγράφων 4 και 5, υπό την έννοια ότι η διάταξη της εν λόγω παραγράφου 4 πρέπει κατ' ανάγκη να εφαρμόζεται πριν από τη διάταξη της εν λόγω παραγράφου 5. Εν πάση περιπτώσει, στα κράτη μέλη, και όχι στις εταιρίες, εναπόκειται να καθορίζουν «τις εξαιρετικές περιπτώσεις» στις οποίες, κατά την ίδια παράγραφο 5, είναι δυνατή παρέκκλιση από διάταξη της οδηγίας 78/660, καθώς και να θεσπίζουν τους σχετικούς κανόνες εξαιρέσεων.

⁴⁴ Συναφώς, βλ., επίσης, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, GIMLE (C-322/12, EU:C:2013:632, σκέψη 41).

IV. Πρόταση

92. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του *cour d'appel de Mons* (εφετείου της Μονς, Βέλγιο) ως εξής:

- 1) Σε περίπτωση πράξεως αποκτήσεως από ανώνυμη εταιρία χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού, για την οποία η καταβολή του τιμήματος προβλέφθηκε με κλιμακωτό τρόπο σε μακροπρόθεσμη βάση με άτοκες δόσεις, η αρχή της πραγματικής εικόνας που διατυπώνεται στο άρθρο 2, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένης στο [άρθρο 50, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', ΣΛΕΕ], περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών, λαμβανομένων υπόψη των αρχών του άρθρου 31, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και του άρθρου 32 της οδηγίας αυτής, δεν απαγορεύει τη χρήση μεθόδου λογιστικής καταχωρίσεως η οποία προβλέπει την εγγραφή στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως μιας προεξοφλήσεως που συνδέεται με μη τοκοφόρο απαίτηση άνω του ενός έτους, σχετική με την απόκτηση αυτή, και την εγγραφή της τιμής κτήσεως του στοιχείου του πάγιου ενεργητικού στο ενεργητικό του ισολογισμού μετά από αφαίρεση της εν λόγω προεξοφλήσεως, όταν η εν λόγω πράξη αποκτήσεως πρέπει να θεωρηθεί, στην πραγματικότητα, σύνθετη πράξη αποτελούμενη, αφενός, από την κατά κυριολεξία αγορά του χρηματοοικονομικού στοιχείου του πάγιου ενεργητικού και, αφετέρου, από μια, έστω σιωπηρή, πράξη δανεισμού. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν όντως συμβαίνει αυτό, εκτιμώντας, κατά περίπτωση, τόσο το πραγματικό όσο και το νομικό πλαίσιο της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.
- 2) Το άρθρο 2, παράγραφοι 4 και 5, της τέταρτης οδηγίας 78/660 έχει την έννοια ότι δεν υφίσταται σχέση αιρεσιμότητας μεταξύ αυτών των παραγράφων 4 και 5, υπό την έννοια ότι η διάταξη της εν λόγω παραγράφου 4 πρέπει κατ' ανάγκην να εφαρμόζεται πριν από τη διάταξη της εν λόγω παραγράφου 5. Εν πάση περιπτώσει, στα κράτη μέλη, και όχι στις εταιρίες, εναπόκειται να καθορίζουν «τις εξαιρετικές περιπτώσεις» στις οποίες, κατά την ίδια παράγραφο 5, είναι δυνατή παρέκκλιση από διάταξη της οδηγίας 78/660, καθώς και να θεσπίζουν τους σχετικούς κανόνες εξαιρέσεων.